

Nr 773

Av fröken **Mattson** och herr **Palm**, om ersättning från den allmänna försäkringen till adoptivföräldrar, m. m.

(Lika lydande med motion nr 869 i Andra kammaren)

Stockholm den 28 januari 1969

Lisa Mattson (s)

Sture Palm (s)

Nr 774

Av herr **Nilsson, Ferdinand**, m. fl., om lagstadgad skyldighet för företagare att varsla om driftnedläggning m. m.

(Lika lydande med motion nr 897 i Andra kammaren)

En genom direkta statliga åtgärder förändrad ekonomisk politik, reducerat skydd mot pristryckande utländsk konkurrens, liksom stegrad konsumtionsbeskattning för köpkraftens minskande hos konsumenterna har för den del av näringslivet som producerar för hemmamarknaden medfört avsättningssvårigheter och massdöd av företag, särskilt inom jordbruk och mindre industrier. Följden har blivit ruinerade företagare, arbetslöshet och folkförflyttning, jordbruk har tvångsnedlagts ävensom metall-, sko-, textil- och kemisk industri. Företag och odlingar, tillkomna under förutsättning av utav statsmakterna beslutade stimulerande skyddsåtgärder, har nu under stormarknadsideologins högkonjunktur raserats. Rationaliseringsåtgärder inom företag, som söker bemästra svårigheterna genom koncentrerande av resurserna, har för de anställda — arbetare liksom tjänstemän — verkat i liknande riktning. För företagare och anställda är det till föga tröst om utvecklingen, den nya exportprotektionismen, gynnar företag på andra håll i landet och i andra branscher. Den som är rotfast i en bygd samt har anhöriga och kanske ett eget hem där låter sig, särskilt vid mera mogen ålder, inte så lätt omflyttas.

Vi står av åtskilligt att döma fortfarande kvar i detta destruktiva utvecklingskede. Under 1967 har enligt arbetsmarknadsstyrelsens statistik 223

företag nedlagts och under 1968 steg siffran till 238. Både AMS och Industriens utredningsinstitut synes utgå från att utvecklingen även följande år blir likartad. Man konstaterar också att konjunkturvåxlingarna under åren inte synes kunna rubba verkningarna av den statliga strukturomläggningens politik.

Under 1967 varslades 24 499 personer om permittering eller avskedande på grund av driftinskränkning eller företagsnedläggning. Vad tröstgrund för framtiden som kan utvinnas av att motsvarande siffra för 1968 var något lägre, eller 22 668, kan överlämnas åt framtida bedömning.

År 1967 avvisades av riksdagen motioner om lagstadgad varselplikt och varselperiod under hänvisning till en 1952 på s. k. frivilliglinje grundad överenskommelse mellan arbetsmarknadsstyrelsen och vissa arbetsgivar- och näringsorganisationer inom industri och handel. Den innebar att företagsledningarna i vad man kallade »god tid» — vid driftnedläggning och driftinskränkning av mera väsentlig betydelse senast två månader före åtgärdens vidtagande — skall lämna arbetsmarknadsmyndigheterna uppgift om väntade avskedanden eller permitteringar. Hösten 1967 upptogs förhandlingar mellan vad man kallar arbetsmarknadens parter. De åsyftade synes vara AMS, Svenska arbetsgivarförbundet, LO och TCO.

Uppenbart är att det också finns andra organisationer som kan ha intresse i sammanhanget. Till sist är det inte heller bara en fråga för »arbetsmarknadens parter» och ämbetsverket. För kommunerna som skall svara för planeringsarbete, byggnadskvot, bostadsförsörjning och skolor m. m. är det mångestädes av stort intresse hur industrier på orten utvecklas och avvecklas. Från inte minst den senare synpunkten upptogs frågan i en interpellation när det blev bekant vilka som förhandlade om varselfrågan. Departementschefen lovade då att även kommunerna skulle inbegripas bland dem som borde erhålla ifrågavarande besked om driftförändringar. Han hoppades, sade han, att frivillig uppgiftsgivning skulle räcka. »Går det bra, all right, då fortsätter vi på den vägen. Lyckas det inte, får vi överväga om lagstiftning skall tillgripas.»

Sedan dess har utvecklingen fortgått som berörts. Kravet på information om åtgärder som berör så många människor och så många orter så väsentligt har rests i olika sammanhang. I bra många fall har man funnit överenskommelsens tider för varsel alldeles för korta. Det är dock fråga om människors existens och ofta genomgripande omställning. Omskolning är en utväg som inte är så lätt att tillgripa som samhällsplanerarna tycks tro. För den kommunala planeringen har det ofta visat sig svårt att få information i sådan tid att lämpliga åtgärder kan vidtagas. Även beträffande statsägda företag, som måst stoppa verksamheten, har en mycket hård kritik framförts både från de anställdas organisationer och från kommunalmännen. Den fortsatta »strukturomvandlingen» kan även medföra kon-

sekvenser som kanske inte endast bör motses med lätt hjärta. Den utväg som även departementschefen i sitt nämnda interpellations svar gav anvisning på innebär dock om icke någon absolut trygghet — var finns den i detta förändringens samhälle? — så dock en fastare rätt att kräva besked även av företagare som kanske inte fått vara med och träffa överenskommelser.

Därför föreslås,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning och förslag syftande till en i lag reglerad skyldighet för företagare att i rimlig tid till arbetsmarknadsmyndigheter, sammanslutningar av i företaget anställda och vederbörande kommunala myndigheter lämna uppgifter om eventuell driftnedläggning, driftomläggning och därav vållade avskedanden eller permitteringar.

Stockholm den 28 januari 1969

Ferdinand Nilsson (cp) Ernst W. Olsson (cp) Nils-Eric Gustafsson (cp)
i Kungsängen

Nr 775

Av fru Olsson, Elvy, om rätt för frånskild kvinna till änkepen-
sion.

(Lika lydande med motion nr 868 i Andra kammaren)

Stockholm den 28 januari 1969

Elvy Olsson (cp)
